ВЛАСЕНКО М. С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСПАНСЬКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ТЕКСТІВ

У статті йдеться про композиційні засоби відображення прагматичної ситуації в законодавчих текстах Іспанії.

Ключові слова: законодавчий текст, прагматична ситуація, адресат, адресант, композиційні засоби.

В статье идет речь о композиционных средствах отображения прагматической ситуации в законодательных текстах Испании.

Ключевые слова: законодательный текст, прагматическая ситуация, адресат, адресант, композиционные средства.

The article deals with the composite means of the expression a pragmatic situation in the texts of the Spanish legal documents.

Key words: legal text, pragmatic situation, addressee, sender, composite means.

Актуальність даної статті зумовлено постійно зростаючим інтересом сучасної лінгвістики до юридичного мовлення, важливістю дослідження композиційних засобів, здатних сприяти адекватнішому сприйняттю адресатом змісту закону.

Метою дослідження є розкрити комунікативно-прагматичний потенціал композиційних засобів передачі законодавчої інформації.

Предмет дослідження становить мовленнєва реалізація прагматичних відносин між адресантом, текстом закону та його адресатом, яку можна дослідити лише через вивчення композиційних, лексичних та граматичних засобів і стилістичних прийомів, за допомогою яких законодавець створює відповідні документи.

Об’єктом дослідження є законодавчі тексти офіційно-ділового стилю іспанської мови.

Матеріалом дослідження слугують тексти Конституції Іспанії, Цивільного та Кримінального кодексів Іспанії, іспанських законів (органічних), декретів та постанов.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше на матеріалі іспанської мови проведено дослідження законодавчих текстів з урахуванням комунікативно-прагматичного аспекту.

Той, хто створює певний текст з метою повідомити щось іншим та вплинути на їхні дії та свідомість, повинен намагатися будувати його у зрозумілій та придатній для сприйняття формі. Одна з умов досягнення цієї мети полягає у тому, щоб адресат зміг розпізнати "нитку", що проходить крізь увесь текст, і "не втратити" її. Головна прагматична ідея, яку намагається втілити через мовні засоби, зовнішню побудову тексту адресант, повинна поступово відтворюватися у свідомості адресата, паралельно з рухом думки відправника даного тексту.

Така послідовність мовленнєвих актів відображається у структурі тексту: частини тексту являють собою вираження мовленнєвих актів адресанта. Головна ідея полягає у тому, що планування на макрорівні, навіть коли йдеться про довгі та складні тексти (як, наприклад, законодавчі), є необхідним для полегшення сприйняття адресатом сутності та головної ідеї тексту [1:293].

Дійсно, кожен окремий законодавчий документ має одну загальну прагматичну мету, яка досягається змістом та формою всього тексту закону. Для Конституції прагматичною метою та призначенням є встановлення та визнання прав та обов'язків громадян, що мешкають на території Іспанії, в усіх сферах суспільної діяльності. Тут викладено в основному загальні положення, які конкретизуються в інших законах. Текст усього Цивільного кодексу має за загальну прагматичну мету встановлення цивільних норм, які б регулювали майнові та особисті немайнові відносини. Але ж кожний окремий розділ цього кодексу має свою особисту прагматичну мету, свого адресата.

Розмежуванню всередині кодексу різних тематичних “мікротекстів“ сприяє насамперед композиційна організація тексту. Така сама ситуація відбувається і в інших досліджуваних нами законах.

Таким чином, розглянемо спочатку прагматичні засоби побудови іспанських законодавчих текстів, тобто композиційні їх особливості.

Необхідно підкреслити, що прагнення чітко, об’єктивно, послідовно, зрозуміло донести до адресата сутність закону відчувається вже у зовнішній структурованості законодавчих текстів.

Законодавчі тексти належать до текстів з так званою жорсткою структурою. Вони поділяються на книги, розділи, підрозділи, які в свою чергу поділяються на параграфи, пункти та підпункти. Звичайно тексти законів, крім основних положень, мають ще додаткові положення, тимчасові (перехідні) положення та скасовані чи анульовані положення. Але кількість частин у різних законодавчих документах дещо відмінна.

Найбільш структурованими з досліджуваних нами законодавчих документів є тексти Органічних законів, прагматична мета яких полягає у регулюванні внутрішнього устрою певного суспільного осередка, наприклад, судової влади (Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio del Poder Judicial). Текст Органічного закону поділяється на книги (Libros), частини (Títulos), розділи (Capítulos), підрозділи (Secciones) та статті (Artículos). Статті в свою чергу поділяються на пункти та, як видно з наведених прикладів, відбувається навіть членування пунктів на підпункти (цифрові – 1º, 2º … або літерні – a), b), c), d)…) :

LIBRO II
Del gobierno del Poder Judicial
TÍTULO II
Del Consejo General del Poder Judicial

CAPÍTULO IV

DE LOS ÓRGANOS DEL CONSEJO GENERAL
DEL PODER JUDICIAL
Sección segunda. Del Presidente

Art. 126. 1. El Presidente del Tribunal Supremo y del Consejo General del Poder Judicial cesará:

a) Por haber expirado el término de su mandato, […].
b) Por renuncia.
c) A propuesta del Pleno del Consejo, […].

Досить структурованими виявляються також тексти кодексів, які теж поділяються на п'ять частин: Libros, Títulos, Capítulos, Secciones, Artículos. Назви і розташування цих частин є традиційними й стандартизованими. В обох кодексах (Цивільному та Кримінальному), як і у текстах Органічних законів, кожна частина, від самої верхньої до найнижчої, супроводжується заголовком. Кожна книга, кожен розділ і навіть підрозділ мають заголовок у вигляді аналітичного висловлювання, що відноситься до змісту даної частини:

LIBRO SEGUNDO

DE LOS BIENES, DE LA PROPIEDAD
Y DE SUS MODIFICACIONES

TÍTULO VI
DEL USUFRUCTO, DEL USO Y DE LA HABITACIÓN

CAPÍTULO PRIMERO

DEL USUFRUCTO
SECCIÓN 1.a: DEL USUFRUCTO EN GENERAL
SECCIÓN 2.a: DE LOS DERECHOS DEL USUFRUCTUARIO
SECCIÓN 3.a: DE LAS OBLIGACIONES DEL USUFRUCTUARIO

SECCIÓN 4.a: DE LOS MODOS DE EXTINGUIRSE EL USUFRUCTO
Art. 513. El usufructo se extingue:

1.ºPor muerte del usufructuario.

…
4.ºPor renuncia del usufructuario.
…
7.ºPor prescripción. [3].

Таким чином, кожна частина має не тільки номер, а ще й назву, яка розкриває в синтетичному вигляді її зміст. А статті хоча і не мають назви у текстах кодексів, але можуть поділятися на підпункти.

Читання кодексу являє собою читання окремих його частин і положень. Читач звертається, як правило, до кодексу, щоб знайти відповідь на конкретне запитання. Він не читає весь кодекс, у цьому немає потреби. А тому читач повинен швидко знайти те, що йому потрібно. Кодекс побудований таким чином, щоб необхідне положення легко було відшукати, він поділений на теми, підтеми і так далі в порядку зменшення загальності. Отже, кодекс – це логічно організований збірник правних правил у порядку зменшення загальності ідей, поєднаних в єдине ціле спільною темою і єдиним вокабуляром. Ця логіка побудови кодексу немає абсолютного характеру, оскільки вона залежить від культури того чи іншого суспільства. Всі ці елементи: можливості знаходження положення, їх читання й логіка служать одній меті – доступності тексту для адресата.

Розміщення законів всередині кодексу полягає просто в розподілі ідей за певними логічними критеріями: від загального до окремого, від висловлення принципів до опису понять з нумерацією розділів, підрозділів, статей тощо. Логічний виклад ідей впливає на досягнення комунікативної і прагматичної мети законодавця.

Кодекс будується за логічною схемою й симетричною системою принципів і концепцій. Структура кодексу відображає ці принципи й концепції. Структура пов'язана з процесом визначення і може розглядатися як мовне явище.

Текст Конституції Іспанії, який повинен бути обов'язково зрозумілим, доступним та зручним для сприйняття, що зумовлено його статусом основного закону держави, має таку саму структуру, як органічний закон, але не поділяється на книги:

TÍTULO I
De los derechos y deberes fundamentales
CAPÍTULO SEGUNDO
Derechos y libertades
SECCIÓN 1.a
De los derechos fundamentales y de las libertades públicas

Artículo 20.

Libertad de expresión — *1. Se reconocen y protegen los derechos:*
a) A expresar y difundir libremente los pensamientos, ideas y opiniones mediante la palabra, el escrito o cualquier otro medio de reproducción.
b) A la producción y creación literaria, artística, científica y técnica.
c) A la libertad de cátedra.
d) A comunicar o recibir libremente información veraz por cualquier medio de difusión. La ley regulará el derecho a la cláusula de conciencia y al secreto profesional en el ejercicio de estas libertades [4:6].

Конституція не містить у кінці (чи на початку) тексту загального змісту, як тексти кодексів, де були б названі всі складові частини закону зі сторінками, на яких їх можна знайти, оскільки на відміну від кодексів Конституція не поділяється на значні за обсягом тематичні мікротексти. Кожна окрема стаття несе в собі певну завершену інформацію і має заголовок, що сприяє зручному

пошуку необхідної норми, правила, конкретного права чи обов'язка, що цікавлять адресата.

У тексті Конституції навіть підпункти мають окремі заголовки, тобто залежно від кількості підпунктів стаття може мати від двох або більше заголовків:

Artículo 87.

Iniciativa Legislativa	*1. La iniciativa legislativa corresponde al Gobierno, al Congreso y al Senado, de acuerdo con la Constitución y los Reglamentos de las Cámaras.*
Iniciativa legislativa de Comunidades Autónomas	*2. Las Asambleas de las Comunidades Autónomas podrán solicitar del Gobierno la adopción de un proyecto de ley o remitir a la Mesa del Congreso una proposición de ley, delegando ante dicha Cámara un máximo de tres miembros de la Asamblea encargados de su defensa.*
Iniciativa legislativa popular	*3. Una ley orgánica regulará las formas de ejercicio y requisitos de la iniciativa popular para la presentación de proposiciones de ley* [4:22].

Що стосується текстів декретів та постанов, то специфічність їх структурної організації зумовлена їхнім статусом підзаконних актів, які уточнюють та конкретизують закони, вносять деякі зміни в їхні положення.

Залежно від свого призначення, від прагматичної мети, яку переслідує адресант, тексти постанов та декретів можуть складатися навіть з однієї статті, як, наприклад, декрет, яким встановлюється дата початку діяльності зали судових засідань із суспільних питань державного (національного) округу:

REAL DECRETO 510/1989, de 12 de mayo,
por el que se fija la fecha de inicio del ejercicio de su competencia de la Sala de lo Social de la Audiencia Nacional.

Artículo único. – La Sala de lo Social de la Audiencia Nacional comenzará el ejercicio de su competencia el día 23 de mayo de 1989 p. [5:613].

Звичайно, є декрети та постанови більші за обсягом, які так само, як і тексти інших законів, поділяються на складові частини. Але на відміну від кодексів та органічних законів тексти декретів та постанов або просто поділяються на окремі статті, які мають заголовки та членуються на підпункти, або деякі поділяються на розділи (Capítulos) та підрозділи (Secciones).

Серед досліджуваних нами постанов та декретів двома з них були затверджені та схвалені два статути (регламенти): *Reglamento del Centro de Estudios Judiciales* та *Reglamento de Organización y Funcionamiento del Consejo General del Poder Judicial*. Перший статут впроваджується декретом, який визначає, що являє собою Юридичний навчальний центр, якими є його цілі та завдання, від чого залежить його діяльність і т.д., а також підкреслює, що всі інші закони або окремі статті, що стосувалися діяльності цього центру, які суперечать даному статуту, скасовуються. Щодо структури статуту, то він поділяється на розділи, підрозділи, статті, пункти та підпункти:

REGLAMENTO DEL CENTRO DE ESTUDIOS JUDICIALES
CAPÍTULO VI
DESARROLLO DE LAS ACTIVIDADES DEL CENTRO
Sección primera. De los cursos de selección

Art. 44. Requisitos para la superación del curso de selección. – 1. Para superar el curso de selección se requiere:

a) No haber dejado de asistir, […].

b) Cumplido el requisito anterior, […].

c) Cumplidos los dos requisitos que preceden, […].

d) No haber sido sancionado con la pérdida de curso […] [6:537].

Другий статут, що визначає організацію та функціонування Головної Ради судової влади, впроваджений постановою цієї самої Головної Ради, також має чітку структуру:

REGLAMENTO DE ORGANIZACIÓN Y FUNCIONAMIENTO
DEL CONSEJO GENERAL DEL PODER JUDICIAL
TÍTULO I
De la composición del Consejo General del Poder Judicial
y del Estatuto jurídico de sus miembros
CAPÍTULO I
DE LA COMPOSICIÓN Y CONSTRUCCIÓN DEL CONSEJO GENERAL
DEL PODER JUDICIAL

Art. 1.º El Consejo General del Poder Judicial estará constituido según lo previsto en los artículos 111 y 112 de la Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio [7:757].

Отже, така чітка структурована побудова розглянутих текстів іспанських законів прагматично зумовлена, завдяки цьому зручнішим є користування цими документами, полегшується сприйняття адресатом змісту таких складних та дуже важливих текстів, як тексти законів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Drop W.* Planificación de textos con ayuda de modelos textuales: Linguistica del texto. – Madrid : ARCO/LIBROS, S.A., 1987. – P. 293−317.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

2. *LO (1990).* Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio // Normas de Derecho Orgánico Judicial. Consejo General del Poder Judicial. – Madrid : Gráficas Arias Montano, S.A. – P. 34−198.3. *CC (1988).* Código Civil de España. – Madrid : JACARYAN, S.A. – 425 p. 4. *CE (1978).* Constitución española. – Madrid : Ed.

Nacional. – 47 p. 5. *RD (1990).* Real Decreto 510/1989, de 12 de mayo // Normas de Derecho Orgánico Judicial. Consejo General del Poder Judicial. – Madrid : Gráficas Arias Montano, S.A. – P. 613. 6. *REG (1990).* Reglamento del Centro de Estudios Judiciales // Normas de Derecho Orgánico Judicial. Consejo General del Poder Judicial. – Madrid : Gráficas Arias Montano, S.A. – P. 524−559. 7. *REG (1990).* Reglamento de Organizacón y Funcionamiento del Consejo General del Poder Judicial // Normas de Derecho Orgánico Judicial. Consejo General del Poder Judicial. – Madrid: Gráficas Arias Montano, S.A. – P. 757−799.